

Makalenin geliş tarihi: 25.05.2021
Makalenin kabul tarihi: 15.10.2021

BİR KÜLTÜR AKTARICISI OLARAK EDEBİYATIN ALMANCA DERS KİTAPLARINA YANSIMASI**

REFLEKTION OF LITERATURE AS A CULTURAL TRANSMITTER IN GERMAN TEXTBOOKS

Gülcan İNAN*

Özet

Kültürlerarası yaklaşım, dil ile kültürün birbirinden ayrı düşünülmemeyeceğini belirterek, yabancı dil öğretiminde öğrenci için gerekli olan dört beceri (dinleme, konuşma, yazma ve okuma) ve dilbilgisi becerilerinin öğretilmesi esnasında, öğrenciye, ilgili dilin kültürünün de öğretilmesini hedeflemektedir. Bu yöntemle yetişen öğrenciler dört temel dil becerisini kazanmakla birlikte, ilgili dilin dil bilimsel yapılarını kullanma becerisi ve aynı zamanda o dilin kültürünü de öğrenme imkânı bulacaktır. Bu bağlamda edebi metinlerin ve edebiyatın rolü yadsınmaz. Bir kültür aktarıcısı olarak edebiyatın ders kitaplarında yer alması hem temel becerilerin kazanılması hem de hedef dilin kültürünü bilinç dışı öğrenme noktasında oldukça önemlidir.

Araştırmada ortaöğretim kurumlarının ikinci yabancı dil öğretiminde kullandığı Almanca ders kitabı ve Almanya’da kullanılan ders kitabı karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bunlardan birincisi Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafınca hazırlanan ve 31.07.2017 tarihinde yayınlanan, “A2.2” düzeyindeki “Wie Bitte” adlı ders kitabıdır, ikincisi ise 2010 yılında 1.basımı gerçekleştirilen, Almanya’da hazırlanan “Rundum” adlı ders kitabıdır. Bu doğrultuda incelenen bu iki kitap, aşağıdaki sorulara cevap vermektedir. Seçilen ders kitaplarında edebi metinler kullanılmış mıdır? Metinlerde masal, şiir, şarkı gibi edebi türlere yer verilmiş midir? Kitaplarda dünya klasiklerinden Alman yazarlara yer verilmiş midir?

Çalışmanın sonucunda Talim Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan ders kitabında söz konusu olan türlerde edebi metinlere ve yazarlara yeteri kadar yer verilmediği tespit edilmiştir. Buna karşın Almanya’da hazırlanmış ders kitabında edebi tür ve yazarlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası Yaklaşım, Edebiyat, Edebi Metinler, Ders Kitapları.

Abstract

The intercultural approach aims to teach the students the culture of the relevant language while teaching the four skills (listening, speaking, writing and reading) and grammar skills required for the student in foreign language teaching, stating that language and culture cannot be considered separately

** Gülcan İNAN tarafından Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yazılan “Bir Kültür Aktarıcısı Olarak Edebiyatın Almanca Ders Kitaplarına Yansımaları” başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, gulcaninann12@gmail.com

from each other. Students trained with this method will gain the ability to use the grammatical structures of the relevant language, as well as learn the culture of that language, as well as gain four basic language skills. In this context, the role of literary texts and literature cannot be denied. As a cultural transmitter, the inclusion of literature in the textbooks is very important in terms of both acquiring basic skills and learning the culture of the target language unconsciously.

In this study, the German textbooks used by secondary education institutions in Turkey in teaching a second foreign language and the German textbook used in Germany were analyzed comparatively. The first of these is the textbook named "Wie Bitte" at A2.2 level, prepared by the Ministry of National Education, Board of Education and Discipline and published on 31.07.2017, the second is the textbook named "Rundum", which was first published in 2010 and prepared in Germany. These two books, examined in this direction, answer the following questions. Were literary texts used in the selected textbooks? Are literary genres such as fairy tales, poems and songs included in the texts? Are German authors from world classics included in the books?

As a result of the study, it was determined that literary texts and authors in the mentioned genres were not included in the textbook prepared by the Board of Education. On the other hand, literary genres and authors are included in the textbook prepared in Germany.

Keywords: Intercultural Approach, Literature, Literary Texts, Textbooks.

1. GİRİŞ

Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında eğitim verilen yabancı dil programları arasında İngilizce, birinci yabancı dil konumundadır. Almanca ise yalnızca ortaöğretimde eğitim verilen ikinci yabancı dil konumundadır. Türkiye ile geçmişten günümüze siyasi, ekonomik kültürel, bilimsel, toplumsal ve turizme dayalı sürdürülen ilişkiler, yabancı dil olarak Almanca’yı önemli hale getirmiştir. (Genç 2003: 14).

1991 yılından bu yana başta Avrupa olmak üzere ikinci yabancı dil kavramı bütün dünyada ilgi uyandırmıştır. Türkiye’de bulunan okullarda 1980’li yılların ortalarına kadar çoğunlukla İngilizce, Almanca veya Fransızca dillerinden biri öğretilmekteydi fakat 1980’li yılların sonunda alınan siyasi kararlar neticesinde, Almanca ve Fransızca okulların genelinden kaldırılmış ve yalnızca tek yabancı dil uygulaması başlamıştır. 1997 yılına gelindiğinde kabul edilen “Sekiz Yıllık Zorunlu ve Kesintisiz Eğitim Yasası” ve “Avrupa Birliği Yabancı Dil Politikası” çerçevesinde 2001 yılının etkinlikleri neticesinde Almanca ve Fransızca ikinci yabancı dil olarak ülkede tekrar önemsenmeye başlanmıştır (Aktaran: Akpınar Dellal, Günak 2009: 22).

İkinci yabancı dil öğretiminin birinci yabancı dil öğreniminden farkı öğrenci yaşı ve ders süreleriyle ilişkilidir. Neuner ve Hufeisen (2003: 31-34)’e göre ikinci yabancı dil dersi denilince, daha önce okul ortamında birinci yabancı dili öğrenmiş (4. ya da 5. Sınıflardan başlayarak), belli bir soyutlama çağına ulaşmış (14 ile 16 yaş) öğrencilere, ön bilgilerini sürekli etkin kılmak koşuluyla ikinci yabancı dili öğretmek anlaşılmalıdır. Fakat yabancı dilde öğrenim gerçekleştirilirken esas alınan tek şey yalnızca dilin öğrenilmesi olmamalıdır. Ortaöğretim yabancı dil öğretim programının yapısı incelendiğinde¹ eğitim ve öğretim yapılan yabancı dil eğitiminin ve öğretiminin amacının; öğrencilerin beceri kazanmalarını, öğrendiği dilde iletişim kurmalarını ve yabancı dil öğretimine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamak olduğu görülmektedir.

¹ Bkz. MEB Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği 31.05.2006

Bunun yanı sıra yabancı dil öğretiminde temel alınan ilkeler; dört temel beceriyi geliştirmenin yanı sıra, anlama, sorgulama, sıralama, sınıflama, özetleme, ilişkilendirme ve eşleştirme gibi alt becerileri de kazanmaları amaçlanmıştır. Bu becerileri kullanarak kendilerini bilişsel, sosyal ve duygusal yönden geliştirmeleri; etkili iletişim kurmaları, yabancı dil öğrenimine karşı olumlu tutum kazanmaları, istek duyarak okuma yazma alışkanlığı edinmelerini sağlamaktır². Özetle yabancı dil öğreniminde öğrencilerde tutum ve güdülenmenin önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

Olumlu tutum ve güdülenmenin yabancı dil dersinin kendi öz kültürü ve hedef kültürü arasında bir köprü kurarak giderilebileceği düşünülmektedir. Bunun da ancak derste kullanılan yöntem ve materyallerle sağlanabileceği düşünülmektedir. Çünkü; İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi Programı'na göre, yabancı dil dersinin temelini söz konusu öğretim programına uygun nitelikteki ders kitabı oluşturmaktadır.

Fakat programda, ek materyaller hazırlamanın zümre öğretmenlerinin görevi olduğu ve ders kitabına ek olarak basit düzeydeki okuma metinlerinin veya okuma kitaplarının derste kullanılabilmesi de ifade edilmektedir. Yine programa göre "öğrenimlerinin ileriki yıllarında öğrenciler giderek ders kitabından bağımsız, dil ve içerik yönünden daha zor farklı metinleri okuyabilmelidirler." (MEB, 2018). Bu bağlamda edebi metinlerin önemi ön plana çıkmaktadır ve edebi metinlerin ders kitaplarında yer alması öğrencinin hem kültürel bağlamda hem de dile karşı olumlu tutum ve güdülenmesinde önemli bir oynamaktadır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Kültürlerarası yaklaşım, dilin kültürden ayrı düşünülmemeyeceğini savunmaktadır. Dolayısıyla yabancı dil öğretiminde gerekli olan dört becerinin öğretilmesinin yanı sıra, ilgili dilin kültürünün de aktarılması hedeflenmektedir. Bu disiplin doğrultusunda yetişen öğrenciler dört temel dil becerisini kazanmakla birlikte ilgili dilin dil bilimsel yapılarını kullanma becerisini ve o dilin kültürünü de öğrenme imkânı bulacaktır. Bu bağlamda araştırmada ortaöğretim kurumlarının ikinci yabancı dil öğretiminde kullandığı iki adet Almanca ders kitabı karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bunlardan birincisi Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafınca hazırlanan ve 31.07.2017 tarihinde yayınlanan, "A2.2" düzeyindeki "Wie Bitte" adlı ders kitabıdır, ikincisi ise 2010 yılında 1.basımı gerçekleştirilen, Almanya'da hazırlanan "Rundum" adlı ders kitabıdır. Bu doğrultuda incelenen bu iki kitap, aşağıdaki sorulara cevap vermektedir.

Türkiye'de ve Almanya'da hazırlanmış Almanca ders kitaplarında edebi metinler kullanılmış mıdır? Masal, şiir, şarkı gibi edebi türlere yer verilmiş midir?

Edebi metinlerin yabancı dil öğretiminde kullanılması önemlidir. Çünkü edebi metinler kültürün bir aynasıdır bu nedenle edebi metinlere sıklıkla yer verilmesi gereği düşünülmektedir.

Kitaplarda dünya klasiklerinden Alman yazarlara yer verilmiş mi?

Dünyaca tanınan Alman yazarları ders kitaplarında bulundurmamak önemlidir çünkü öğrenciyi hedef dilin kültürüyle birlikte tanımaya yönlendireceği bilinmektedir.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada kullanılan ders kitapları, nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi yöntemiyle taranmıştır. Doküman analizi, araştırma hakkında hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgiler içeren yazılı veya görsel materyallerin tespit

² Bkz. (Ortaöğretim Kurumları 10, 11 ve 12. Sınıf İkinci Yabancı Dil Almanca Dersi Öğretim Programı 2006: 3).

edilmesidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189). Her iki kitapta elde edilen veriler, edebi tür ve edebiyata dair görseller ile kültür olgusuna, kültürel değerlere ve metinlerin hangi türde yansıtılmış olduğu kültürlerarası yaklaşım ışığında yorumlanarak karşılaştırılacaktır.

2. KÜLTÜRLERARASI YAKLAŞIM

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlama, nesiller ve toplumlar arasında kültür aktarıcılığı yapma görevini yürütmektedir. Aksan (1977: 55) dili, düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge olarak tanımlarken, Ünalın (2004: 4) ise dili, onu konuşan milletin yasayış biçiminin, en geniş anlamda kültürünün, dünya görüşünün, tarih boyunca geçirdiği evrelerin ve başka toplumlarla kurduğu ilişkileri yansıtır. Ama bütün bunların yanı sıra her dilin kendine özgü bir “dünyayı anlayış ve anlatış biçimi vardır” diyerek tanımlamaktadır.

O halde dil, insanların birbirleri ile olan bütün ilişkilerini düzenlemede aracılık eden, sosyal ve kültürel bağlarımızı düzenleyen bir araç olarak hayatımızın her alanında yer almaktadır diyebiliriz. Bu bağlamda dil iki kültürü birbirine bağlayan en temel araçtır. Dil ülkeler arasında sınırların kalkmasının en önemli etkenlerinden biri olmuştur. İkinci dünya savaşının son bulmasıyla gelişme gösteren uluslararası ilişkiler ile teknolojik gelişmelerde oldukça artış göstermiştir. Bununla birlikte kültürlerarası ilişkiler de sık hale gelmiştir. Kültürlerarası ilişkilerde özellikle kültürel açıdan karşılaşılan problemlerin üstesinden gelebilmek açısından kültürlerarası yeti kavramının yabancı dil öğrenen kişilerde bulunmasının gerekliliği tartışılmaya başlanmıştır. Bunun aşılabilmesi için öğrenci grubunun “Yabancı dil öğreniminde kendi ve hedef kültürü karşılaştırmalı edinim sürecinin, bilişsel bir şekilde gerçekleşmesi için, kendi kültürünü daha iyi özümsemiş olması beklenir. Bu da bize yabancı dil öğreniminde karşılaştırmalı kültür yetisinin ve ülke bilgisi didaktiğinin vazgeçilmez bir yöntem olduğunu göstermektedir” (Cuma, 2009: 87-89).

1990'lı yıllardan beri bir öğreti kavramı olarak geliştirilen kültürlerarası yaklaşım birçok yabancı dil ders materyalinde yer almaya başlamıştır ve günümüz iletişimsel koşullarında yabancı dil öğretiminde kullanılan geleneksel ve öğretmen merkezli yöntemlerin yerine, modern, çağdaş, öğrenci merkezli ve kültür odaklı yöntemler almıştır. Her alanda söz konusu olduğu gibi yabancı dil eğitimi alanında da gelişim ve değişimlerin temel amacı, çağa ayak uydurmak olmuştur. Geliştirilen yeni modeller ve yaklaşımlar bağlamında, dil-kültür ilişkisi ve etkileşimine yönelik araştırmalara ağırlık verilmiş, iletişimsel yaklaşım gelişmiş ve son olarak da kültürlerarası yaklaşım uygulamaya girmiştir.

Henüz gelişim aşamasında olan bu yaklaşımla ilgili farklı düşünce ve görüşler ortaya atılmıştır. Eğitim Sözlüğünde (2000: 91) kültürlerarası yaklaşımın tanımı şu şekilde yapılmaktadır: “Bu yaklaşımda öğrenci grubunun ilgi ve istekleri dikkate alınmaktadır ve ayrıca konular gerçek yaşamla bağlantılıdır. Hedef dilin konuşulduğu ülke, medya aracılığıyla tanıtılmakta ve öğrenci sosyal, kültürel farklılıkları görerek, anlayarak kendi kültürünün de farkına varmakta; dilini, kültürünü vb. karşılaştırarak öğrenmektedir.” Çetinkaya (2008: 48) çalışmasında ele aldığı Saxer'in kültürlerarası öğrenme ile ilgili görüşlerine göre: Kültürlerarası öğrenmenin üç önemli özelliği vardır:

- İlk olarak, dil öğrenen kişinin Almanca konuşanlarla sadece dil açısından değil, tematik ve pragmatik açıdan bununla kastedilen bilhassa ülke bilgisi alanıdır ve davranış itibarıyla bununla kastedilen kişisel, sosyal ve kültürel iletişim biçimlerine hazırlanmadır.

- İkinci olarak, tüm kültür ve eğitim sisteminin planlanması ve yürütülmesinde sınırları aşan bir iş birliği yapılmalıdır.
- Üçüncü olarak, insanın dilini öğrendiği o dil ve kültür çevresinin karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Bu bilgiler ışığında dil ve kültürün birbirinden ayrı düşünülmediği sonucuna varılmaktadır. Ayrıca dil öğretiminde kültürel boyutun göz ardı edilmemesi gerektiğini ve kültürlerarası yaklaşımı ön plana çıkarmıştır.

Kültürlerarası yaklaşım iletişimsel yöntemin gelişmiş biçimidir ve ayrıca günlük yaşamda konuşmanın önemi, ülke bilgisi ve pragmatik bir anlayış ön plandadır (Rösler, 2012: 72). Konuşma becerisi iletişimsel yöntemde olduğu gibi değildir. Kültürlerarası yaklaşım benzer diyaloglar yazmak veya oynamak üzerine kurulu olmayıp bir konu üzerinde konuşmaya dönüşmektedir. Ayrıca bu yaklaşımda öğrencilerin okuması ve anlama becerilerinin geliştirilmesi için metinlerin sadece günlük yaşamdan değil edebiyat eserlerinden de seçilmesine dikkat edilmektedir (Genç, 2000: 91-92). Burada üzerinde durulan ilk nokta; Genç'in de kültürlerarası yaklaşım için değindiği okuma ve yazma becerisinin geliştirilmesinde sadece günlük metinlerden değil edebiyattan da faydalanmak gerektiğidir. Çünkü ele alınan her orijinal metin yabancı dünyayı aynı şekilde temsil etmemektedir ve her metin aynı ölçüde yabancı dil öğretimine uygun değildir. Bunun yanı sıra her metin aynı eğitim amacını yerine getirmez (Neuner, Hunfeld, 1993: 119). Bu nedenle kültürlerarası yaklaşımda edebi metinler gerek kültürel bir değer olarak gerekse okuma yazma becerisinin geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir.

Ayrıca değinilecek olan ikinci önemli nokta ise; kültürlerarası yaklaşımda kendi kültürü ile hedef kültürü karşılaştırarak öğrenme noktasıdır. Yabancı dil öğretimine bu açıdan bakıldığında; dil öğretimi gerçekleşirken hedef dilin kültürü hakkında da bilgi sahibi olmamız gerekmektedir. Bu da kendi kültürümüz ile hedef kültürü karşılaştırarak sağlanmalıdır. Yabancı bakış açısının dikkate alındığı bu yaklaşım iki kültür arasında köprü kurmayı amaçlamıştır. Yabancı kültürle tanışmadan önce iletişim kaynaklı sorunların önüne geçmek gerektiğini savunan Tapan (1995: 149-167) dersin başarılı şekilde gerçekleşmesi için dikkat edilmesi ilkeleri şu şekilde sıralamaktadır:

- Öğrencinin alışık olduğu bakış açısını bırakarak, kendisini yabancıya yerine koyabilmeyi, olaylara onun bakış açısıyla bakabilmeyi öğrenmesi
- Kendi dünyasına yabancı bir gözle bakabilmeyi öğrenmesi
- Yabancı olanın başkalarını kavrayabilmesi ve buna katlanabilmeyi öğrenmesi
- Kendi dünyasını anlaşılır kılmayı öğrenmesi

Tapan'ın ele aldığı ilkelerden yola çıkarak, kültürlerarası yaklaşımda öğrenci öğrenme esnasında dile karşı hoşgörü, olumlu tutum ve davranışta bulunmayı dile karşı oluşmuş veya oluşabilecek ön yargıların da önüne geçmesi sağlanabilmektedir.

Kültürlerarası yaklaşım bir anlamda dünyadaki söz konusu toplumların bakış açılarını, düşüncelerini ve değerlerini anlamaya çalışmaktır. Bu da bireye ve topluma yeni bir bakış açısı kazandıracaktır. Kültürel yeterlilik kazanan birey, dili daha iyi algılayacaktır. Her dil, onu kullanan topluma farklı bir algılama şekli, yorumlama biçimi ve bambaşka bir dünya görüşü sunar (Demircan, 1990: 23). Dile karşı oluşan ön yargılar da böylece olumlu yargılara dönüşür ve birey ilgili dile karşı hoşgörü kazanır. Bu bağlamda kültürlerarası yaklaşım olaylar karşısında çok yönlü düşünme becerisi kazandırma açısından da önemlidir. Çünkü yabancı dil bilinçli işlemlerle öğrenilebilir. Bir yabancı dili iyi öğrenebilmek veya iyi öğretebilmek açısından düşünürsek o dilin mantığı ile kültürünü de bilmeliyiz ve aktarmalıyız. İkinci yabancı dil olarak Alman dilini öğretirken mantığımızı, düşünce sistemimizi ve kültürümüzü göz ardı etmemeliyiz. Demircan (1990: 26)'ın da vurguladığı gibi; "Yabancı dil öğrenen kişi iletişim açısından gerekli olan kültürel verilerini öğrenmeli, iletişim becerilerini edinmelidir."

İnsanlar yabancı dil öğrenimi sırasında hedef dil ile birlikte yeni bir kültür, yeni değer yargıları, yeni algılama biçimleri ile karşı karşıya kalır. Yabancı dil öğrenimi esnasında kültürle dil arasındaki bağlantıyı öğrenciye kavratılabilirsek öğrencilerin dil öğrenme becerilerinde de gelişme sağlayabiliriz (Demir, 2010: 52). Bu gelişim sürecinde edebiyatın ve edebiyat ürünlerinin önemi yadsınmaz. Öğrenme gerçekleşirken hem dili edinim hem de hedef kültürü tanıma bağlamında edebi metinlerin gücü ve öneminden bahsetmekte fayda vardır.

3. KÜLTÜRLERARASI YAKLAŞIMDA EDEBİ METİNLERİN ÖNEMİ

Dil öğrenmek sadece kelime ezberlemek, dilin yapısını öğrenmek değildir. En son geliştirilen dil öğretme-öğrenme metotlarından biri olarak nitelendirilen “Hedef Dilin Kültürünü” de öğrenciye öğretme hedefi en doğru ve verimli biçimiyle edebi metinlerle öğretilir. Polat’ın (1993: 181) ele aldığı gibi; çok kültürlülüğe ulaşmayı öngören bu yaklaşım, yabancı dil olarak Almanca öğretimi kapsamında yabancı kültürü yansıtan ürünler olarak yazınsal metinlerin de işlenmesi gerektiği yolundaki görüşlere daha sağlam bir işlerlik ve geçerlilik kazandırmıştır.

Dil öğrenmek; kelimelerin, kurallar çerçevesinde bir araya gelerek oluşturduğu dünyayı görmek, tanımak, anlamak, değerlendirmek, hissetmek; bu dünyada yaşamaktır. Buda ancak edebi metinlerin kullanımıyla mümkündür. Dilin en iyi ve etkili şekilde kullanıldığı edebi eserler, bir taraftan toplumun kültürel değerlerini yansıtırken, diğer taraftan insanın duygularına hitap ederek onların gelişmesine sebep olur. Bu nedenle edebiyatın hem birey hem toplum hayatında önemli bir yeri vardır. Dolayısıyla edebî metinler; toplum açısından kültürel değerleri, bireysel açıdan da eğlendirici, zevk verici olmak üzere çeşitli unsurları bünyesinde taşıyan, öğrenci motivasyonunu arttıran önemli unsurlardan biridir.

Helbig de “Yabancı Dil Olarak Almanca” adlı eserinde edebi metinlerin kullanımı için benzer nedenlerden bahsetmektedir (Aktaran: Ersan, 2018: 290). Bunlar;

- Edebi metinlerin okuma sevincini arttırdığını,
- Farklı kültürlerle etkileşeceğinden dolayı iletişim için bir fırsat sunduğunu,
- Sosyal, bilişsel ve duygusal olarak yeterlilikleri teşvikidir.

Dil, edebî metinler vasıtası ile zengin ve güçlü bir şekilde kullanım imkânı bulduğu için edebî metinler; yabancı dil öğrenimi veya öğretiminin vazgeçilmez unsurlarıdır. Dilin tadına vardığımız edebî metinler öğrencinin dili, doğal yapısı içinde algılanmasına imkân verir. Bu yönüyle edebî metinler dil öğretiminin ve öğreniminin vazgeçilmez bir parçasını oluşturur. Ayrıca, okuma alışkanlığı kazanılmasında oynadıkları etkin rol dolayısıyla edebî metinler dil öğrenimi veya öğretiminde kelime hazinesini geliştirip zenginleştiren bir özellik taşımaktadırlar. Bu da temel dil becerilerinde yani, anlama ve anlatma becerilerinde yetkin olmayı sağlar.

Edebiyatın dil öğretiminde kullanılmasının yararı çok olsa bile başarı tamamıyla eserin seçimine ve uygulanış biçimine bağlıdır (Tercanlıoğlu, 1994: 64). 1990’lı yıllardan itibaren Bischof, Kessling ve Krechel çalışmalarında, yabancı dil öğretimi esnasında öncelikli olarak benimsenen kültürlerarası yaklaşımın temelinde ve odak noktasında edebi metinlerin büyük rol oynadığını vurgulamıştır. Edebi metinlerden faydalanarak yürütülen bir derste, öğrenci yalnızca dil becerilerini geliştirmekle yetinmeyip aynı zamanda hedef dilin kültürünü tanımayarak öğrenmeyi gerçekleştirecektir (Ünal 2005:204). Buna göre, edebi metinlerden hareketle öğrenci yalnızca dil becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda öğrendiği dilin kültürünü de tanıma ve öğrenme olanağını bulur. Öyleyse; yabancı dil öğrenen kişiler, ana dilinin ve kültürünün dışında ikinci bir kültür ve dille

köprü kurar, ülkesinin diline ve kültürüne başka bir açıdan bakma imkânı bulur (Aytaç, 1990: 149).

Yabancı dil öğretiminde yazınsal metinlerin kullanılmasının öğrenciyi olduğundan daha etkin kılacağı ve dil öğretiminin yanı sıra onun kültür ve bilgi düzeyine de katkıda bulunacağı gibi, yine onun farklı kültürlerle karşı hoşgörülü olmasını da sağlayacağı olasıdır.

Öztürk ve Çınar'a göre, yazınsal kültürel içerikli metinler yabancı dil dersinde kullanıldığında anlam boşlukları ve açık sonlarla bazen de kafada oluşturduğu soru işaretleriyle öğrencileri içerikleri karşılaştırma, kendi düşüncesini oluşturma ve açıklama olanağı vermektedir (Öztürk ve Çınar, 2007: 3). Dolayısıyla, malzemesi dil olan yazınsal metinlerin dil öğretimindeki yeri ve önemi yadsınamaz. Yazınsal metinler, hem ait olduğu çevrenin sosyal, siyasal, düşünsel ve ekonomik yönlerini yansıtmaları açısından kültür aktarıcılığı rolüyle, hem de dil bilgisel ve biçimsel açıdan zengin içeriğiyle dil öğretiminde önemli bir kaynak halini almıştır.

Bu çok yönlülüğüyle öğrencilerin düşünsel ve duygu açısından gelişimlerinde de büyük rolü vardır. Bu bağlamda edebi metinlerin öneminden bahsedilmesinde fayda vardır. Ele alınan metinler bu bağlamda irdelenecektir.

3.1. Almanya'daki "Rundum" ve Yerel Ders Kitabı "Wie Bitte" Analizi:

3.1.2. Şarkı Türü³ :

Ders Kitabı: Rundum

15 ■ **Weihnachten**

Die lebende Krippe
In Deutschland stellen viele Gläubigen* zum Weihnachtsfest eine Krippe auf. Mit kleinen Figuren wird die Geburt* von Christi dargestellt: Maria, Josef, das Kind, die Hirten*, die Engel, die Tiere.
In einem kleinen Dorf in Deutschland gibt es jedes Jahr ein interessantes Ereignis: die lebende Krippe. An den vier Adventssonntagen stellen Menschen die Krippenfiguren dar. Sie sind als Maria, Josef und die anderen Personen verkleidet und spielen die Geburt Christi im historischen Burghof der kleinen Stadt Monschau.

Weihnachtslieder
Nicht nur in der Kirche, sondern auch in der Schule, mit Freunden oder auch zu Hause singen die Deutschen in der Weihnachtszeit traditionelle Lieder. Die bekanntesten sind „O Tannenbaum“, „Stille Nacht, Heilige Nacht“ und „O du fröhliche“. Versucht es mal zu singen!

1 Das **Weihnachtsspiel**
Was machen wir in Deutschland in der Weihnachtszeit? Finde es mit diesem Spiel heraus

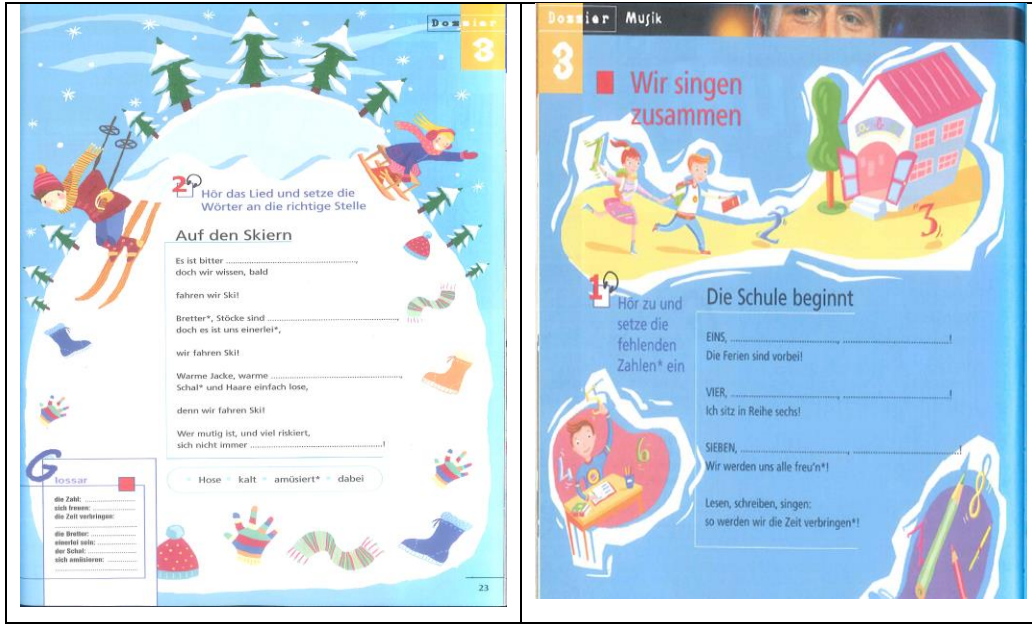
Die Krippe zeigt die Geburt Christi mit ...
a. ... kleinen Statuen
b. ... kleinen Fotos

2

Am 31. Dezember feiern wir ...
a. ... Silvester

Frohe Weihnachten

³ Yerel ders kitabı olan Wie Bitte de şarkı türüne rastlanmamıştır.

Rundum ders kitabında şarkı türünün bir dinleme metni üzerinden verildiği görülmektedir. Şarkı türü öğrencilerin coşku ve heyecanını doruk noktasına ulaştıran eğlenceli bir türdür. Hedef dilin öğretiminde şarkıların harika araçlar olduğunu savunan Tagos'un görüşlerine göre;

Şarkı sözlerini dinlemek hem kelime dağarcığının gelişmesine hem de hedef dilde öğrenilen kelimeyi doğru telaffuz etmesine yardımcı olur. Bunun yanı sıra öğrencinin dil bilgisel yapılarını doğru şekilde öğrenmesini sağlar.

Şarkılar, öğrenciye yabancı dili zevk duyarak öğrenme imkânını sağlar. Şarkılarda herkes kendinden bir şeyler bulur. Her yaşa, her cinsiyete ve her kültüre hitap ederler.

Şarkılar, hedef dilin kültürüyle bir bağ oluşturur. Aynı zamanda şarkıların kişiyi eğlendirme özelliği de bulunmaktadır. Yabancı dil öğrenmek sadece çalışmaktan, dil ile ilgili etkinlikler yapmaktan ibaret değildir. Yabancı dil öğrenirken kişi gülebilir, dans edebilir ve eğlenebilir (Akt. Güngör, 2014-143).

Hedef dili hem kültürel bağlamda hem de dil bilgisel olarak, kelime ve bu kelimelerin doğru telaffuz edilmesi noktasında öneme sahip olan şarkı türü öğrencileri eğlendirerek, hedef dili öğrenmeye sevk etmektedir.

3.1.3. Şiir Türü

Ders kitabı: Rundum

Almanya'da kullanılan "Rundum" şiir türü dinleme metni olarak verilmiştir. Herman Hesse'nin şiiri olan üç kutsal kral, Hristiyan geleneğinde bebek İsa'ya "Yahudilerin Kralı" olarak hürmetlerini sunmak için Doğudan geldiğine ve hediye olarak altın, günnük ve mür getirdiğine inanılan soylu krallardır.

Dossier Feste und Ereignisse

4 **Heilige Drei Könige***

Hör das Gedicht von Heinrich Heine zu und lese mit.

Die heiligen Drei Könige aus dem Morgenland*, sie fragen* in jedem Städtchen: „Wo geht der Weg nach Bethlehem, ihr lieben Bubens* und Mädchens?“

Die Jungen und Alten, sie wussten es nicht, die Könige zogen weiter, sie folgten einem goldenen Stern, der leuchtete* lieblich und heiter*.

Der Stern bleibt stehen über Josefs Haus, da sind sie hineingegangen; das Ochselein* brüllte, das Kindlein schrie, die heiligen Könige sangen.

Heinrich Heine (1797 - 1856)

28

Diese kleinen Figuren werden aus Trockenobst* gemacht. Der Kopf ist eine Nuss, der Körper besteht aus Feigen*, Arme und Beine sind aus Trockenpflaumen*, die man auch Zwetschgen nennt.

1 Hör das kleine Gedicht und ergänze die fehlenden Wörter

Glossar

baselle:

Weihnachtsplätzchen:

die Apfelzine:

der Yannenweig:

die Krippe:

das Passantenkonzert:

das Trockenobst:

die Feige:

die Trockenpflaume:

Advent, Advent, ein brennt.

Erst eins, dann, dann drei, dann vier.

Dann das Christkind vor der

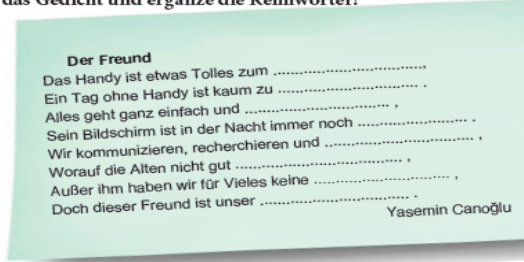
Kitabı Mukaddes'te isimlerinden ya da kral olduklarından bahsedilmez ancak sonraki dönem efsanelerde Gaspar, Melkior ve Baltazar isimli üç kral oldukları söylenmektedir. Öğrenciyi bilinmeyeni araştırmaya iten bu edebi metinlerin ders kitaplarında bulunması oldukça önemlidir. Şiir coşku ve heyecana bağlı metinlerdir ve yabancı dil öğretiminde oldukça ayrı bir yere sahiptir. Çünkü yabancı dil öğretiminde şiir türünün ahenk ve coşkulu dünyası öğrencilerde hem motivasyonu arttıran hem de merak uyandıran en önemli edebi türlerden biridir. Ceylan'ın (2008: 119-120) şiir için aktardığı, Gardner'in (1983) çoklu zekâ kuramında bahsettiği yedi zekâ alanı için iyi bir materyal olması ve iyi bir ortam sağlaması da sayılabilir. İçerdiği ritim, melodi, müzikalite ve sözcüklerin bir ölçü dâhilinde kullanılması açısından birçok zekâ alanına birden hitap edebilmekte ve bunların gelişimine olanak sağlamaktadır. Şiirin yabancı dil öğretimi ortamında çok farklı etkinliklerle birlikte verilebilmesi onu daha ilgi çekici ve zevkli bir materyal yapmaktadır. Şiiri kullanabildiğimiz bazı aktiviteler özetleme, çeviri, oyun olarak hazırlama, şiiri şarkıya dönüştürme, karşılaştırma, anlam çıkarma ve sözcüklerin değişik anlamlarda kullanımı, kendi şiirini yazma, şiiri parçalara bölme ve şiiri anlama çalışmaları sayılabilir. Bunun yanı sıra Hristiyanlıkta İsa'nın doğumuna kadar yani Noel'e kadar olan günlerin geri sayıldığı dönemi kapsamaktadır. Geleneksel öğeler içeren bu şiir öğrencilerde kültürel öğelerin öğretimin yanı sıra şiirin coşkulu dünyasını da yansıtmaktadır.

Ders Kitabı: Wie Bitte

Wie Bitte ders kitabında kullanılan şiir türünün de yine dinleme metni üzerinden verildiği görülmektedir. Şiir, kitap yazarları tarafından yazılmıştır. "Barış ve Dostluk" teması üzerine yazılmış şiirlerdir. Şiirlerin tüm özelliğini ön plana koyduğu görülmektedir fakat kültürel unsurları içeriğinde barındırmamaktadır.

A.3. Ein Gedicht

a. Hör das Gedicht und ergänze die Reimwörter!

b. Hör das Gedicht noch einmal und schreib den Hauptgedanken!

41

5.C. Alles für den Frieden

C.1. Ein Gedicht über den Frieden

a. Hör zu und ergänze das Gedicht!

Diese Wörter helfen dir:

Frieden

Auf der Welt gibt es _____
wenn alle Menschen sich lieben.

Wichtig ist die Freundlichkeit,
und auch die gegenseitige _____

Niemand sollte sich _____
das sind nur die schlechten Zeiten.

Wenn die Länder aber doch _____
kommen die _____ für den Frieden,

So können alle _____ wieder,
glücklich und in _____ spielen.

Fatma BALKAN

74

3.1.4. Alman Edebiyatına Yön Vermiş Yazarlar: Rundum

Ders kitabı: Rundum

Ders kitaplarında yazarlara ve onların hayatlarını konu alan metinleri ele almak oldukça önemlidir. Metin üzerinden verilen yazar hayatı hedef kültüre ait bir değeri öğrencinin hem tanınmasına olanak sağlamakta hem de metin üzerinden dil öğretiminin gerçekleşmesine olanak sunmaktadır.

Dossier **Persönlichkeiten**

11

Die Sage von Wilhelm Tell

Kein anderer Schweizer ist so bekannt wie Wilhelm Tell. Sein Bild befindet sich auf der Rückseite jedes 5-Franken-Stücks, doch ob er wirklich gelebt hat, ist heftig umstritten*.

Eine historische Existenz lässt sich nicht beweisen*, es gibt aber auch keine sicheren Argumente für das Gegenteil. Für die einen ist er ein Symbol für die Schweizerische Unabhängigkeit* und Freiheit, andere halten die Geschichte für ein Märchen*.

Auf jeden Fall aber gab es zu allen Zeiten Leute, die sich als Freiheitskämpfer und mit radikalem Engagement gegen willkürliche* und grausame Herrscher auflehnen*. Und das ist das Thema, das auch den deutschen Dichter Friedrich Schiller dazu geführt hat, den Stoff 1804 zu einem klassischen Drama zu verarbeiten.

Johannes Gutenberg und Martin Luther

Das Hightech-Zeitalter* begann in Mainz

Johannes Gutenberg wurde um 1400 in der Stadt Mainz geboren. Das waren unruhige Zeiten in einer unruhigen Stadt. Als wirtschaftliches, politisches und kulturelles Zentrum war Mainz Mittelpunkt revolutionärer Neuigkeiten. Es entstanden Universitäten, man begann Wissen zu sammeln und die Erde zu entdecken.

Jahrhunderte vor Gutenberg druckten* schon die Chinesen mit beweglichen* Schriftzeichen. Sie druckten aber keine Bücher, sie druckten auf Seide.

Gutenberg wollte Wissen und Literatur möglichst vielen Menschen zugänglich machen. Damit öffnete er die Tür zu einer Welt, die Aufklärung* und Vielfalt gegen Aberglauben* und Intoleranz setzte. Der Sohn einer Mainzer Patrizierfamilie wurde zum revolutionären Begründer des Medienzeitalters. Er starb 1468 in Mainz.

Das Buchdrucken: Grundgedanke der Erfindung Gutenbergs war die Zerlegung des Textes in alle Einzelelemente wie Klein- und Großbuchstaben und Satzzeichen. Diese Einzelelemente werden schließlich zu Wörtern, Zeilen und Seiten wieder zusammengefügt. Sein bekanntestes Werk ist die Gutenbergbibel, 200 Exemplare wurden gedruckt, wovon 40 heute noch erhalten sind.

Rundum ders kitabında ele alınan Johannes Gutenberg'in hayatını konu alan biyografi türünde bir metindir. Gutenberg'in buluşu modern dönemin en önemli olayı ve matbaa devriminin başlangıcı, kendisi de modern matbaacılığın babası kabul edilir.

Dünyaca tanınan Johannes Gutenberg ders kitabında hayatı ve çalışmaları ile ilgili ele alınan edebi türde hem görsel anlamda hem de içerik olarak öğrenciyeye uygun bir metin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dossier Persönlichkeiten

Alexander von Humboldt in Amerika

Der Naturforscher* Alexander von Humboldt machte von 1799 bis 1809 im Alter von 29 Jahren eine große Reise durch die Regionen und Länder in Amerika, die heute Venezuela, Kuba, Kolumbien, Ecuador, Peru, Mexiko und die USA heißen.

Auf allen Stationen seiner Reise finden wir Humboldt-Denkmal*. Weltbekannt ist der Humboldt-Strom vor der Küste Perus. In Kanada und den USA gibt es acht Orte, die Humboldt-City heißen, drei Landkreise – „Humboldt Counties“ – eine Meeresbucht, die Humboldt-Bay in Kalifornien, den Humboldt Peak in Colorado, dazu weitere Bezeichnungen wie Humboldt Range, Humboldt River, Humboldt Reservoir usw.

Humboldts große Amerikareise war etwas völlig Neues. Sie hatte keine politischen, sondern rein wissenschaftliche* Ziele und war so die erste rein wissenschaftliche Forschungsreise in der Geschichte Europas. Humboldt hat mit dieser Reise Amerika für die Forschung entdeckt, für die Geografie, Geologie, Botanik, Zoologie, Klimatologie, Chemie, Physik und Kulturgeschichte.

Humboldt war der letzte große interdisziplinäre Denker und der erste Ökologe. Dreißig Jahre hat er an den Ergebnissen* seiner Reise gearbeitet, das Resultat war eine Publikation von vierunddreißig Bänden* in französischer Sprache: *Essai sur la géographie des plantes. Die wissenschaftlichen und künstlerischen Zeichnungen**, die zum großen Teil von Humboldt selbst stammen, waren revolutionär und sind bis heute vorbildlich*.

Glossar

der Naturforscher:
das Denkmal:
wissenschaftlich:
das Ergebnis:
der Band:
die Zeichnung:
vorbildlich:
beherzigen:

Dossier 11

Außerdem lernte sie Französisch, Tschechisch und Italienisch. Später lernte sie noch Alt- und Neugriechisch. Zu ihren Interessengebieten zählte auch die griechische Kultur. Gerne las sie die Werke von Heinrich Heine, William Shakespeare, Wolfgang von Goethe, Homer und Arthur Schopenhauer. Und auch sie selbst war literarisch tätig*: Sie schrieb Gedichte.

Im Juni 1867 wurden Franz Joseph und Elisabeth in Budapest zum König und zur Königin von Ungarn gekrönt.

Im Jahr 1874 reiste Elisabeth erstmals nach England. Dort lernte sie die Reitjagden* kennen, für die sie sich interessierte. Sie wurde eine angesehene Reiterin.

Am 10. September 1898 fiel Kaiserin Elisabeth einem Attentat in Genf zum Opfer. Sie wurde von dem 24-jährigen Anarchisten Luigi Lucheni mit einer Feile erstochen*.

Glossar

weltbekannt:
der Herzog:
der Aufwacht:
die Auseinandersetzung:
unterwegs:

Hem görsel hem de yazınsal olarak ele alınan ünlü Prusyalı doğa bilimci ve kâşif olan Alexander von Humboldt'un hayatı ele alınmıştır. Bir diğer metinde ise Kaiserin Sissi ele alınmıştır. Metin içinde Sissi'nin severek okuduğu yazarlardan bahsedilmiştir. Metin de adı geçen Alman yazarlar Johann Wolfgang von Goethe, Arthur Schopenhauer'dur.

Ders kitabı: Wie Bitte

2.A. Leseratte oder Lesemuffel

A.1. Meine Lesewelt

a. Was liest du gerne? Warum?

Ich lese gerne Romane, weil ich sie toll finde.

Ich lese nicht gerne E-Books, weil ich das Lesen am Computer nicht mag.

b. Was hast du letzte Woche alles gelesen? Schreib in dein Heft!
Ich habe letzte Woche

c. Recherchiere welche Textsorten es noch gibt? Mach eine Tabelle in dein Heft und schreib, was du gern oder nicht gern liest!

Ich lese gerne..... weil.....	Ich lese..... nicht gerne, weil.....
-------------------------------	--------------------------------------

d. Was liest du gerne? Wie oft? Fragt euch gegenseitig!

Abends lese ich meistens Romane.

Ich lese selten Zeitung.

Was liest du gerne?

Ab und zu lese ich ein Sachbuch.

Die Temporaladverbien
nie, selten, ab und zu, manchmal, oft, meistens, immer

20

Öğrencilerin dikkatini görsellerle çekmenin olumlu yönde bir teknik olduğu yadsınamaz. Ancak Ünver ve Genç (2013: 294)'in aktardığına göre "Almanca ders kitaplarındaki görsel malzeme seçiminin değerlendirilmesi gerekmektedir. Görsel malzemenin gücü, ancak öğrenciye ulaşabildiği ve onda öğrenme isteği uyandırabildiği zaman ortaya çıkar. Öyleyse ders kitaplarında öğrencilere tanıdık, alışılmış resimlerin sunulmasının bir anlamı yoktur. Öğrencilere yeni, tanıdık olmayan resimlerle ulaşmak, dikkatini çekerek öğrenme isteğini artırmak gerekir." Bu durumdan hareketle yabancı dil ders kitaplarındaki resimlerin yetersizliği bu alanda yapılan çalışmalarda dile getirilmiştir. Dünyaca tanınmış olan Goethe'nin yine dünyaca bilinen "Faust" eserinin Erich Truz tarafından yorumlanması roman görseli yerine Goethe'nin hayatına dair metin veya orijinal romandan bir kesit kullanılması öğrenciyi hedef dili kültürüyle birlikte öğrenmeye sevk edecektir.

3.1.5. Masal Türü⁴ :

Ders kitabı: Wie Bitte

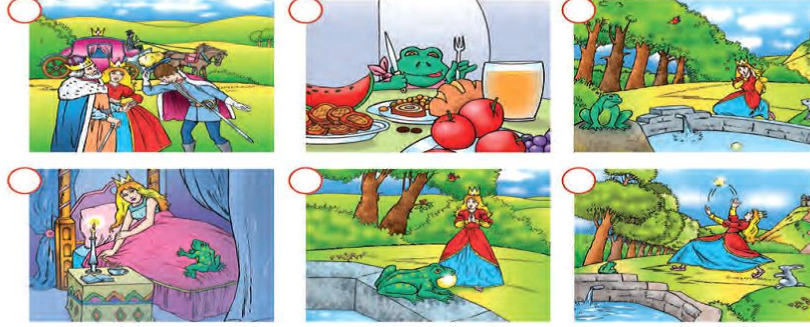
⁴ Rundum ders kitabında masal türüne rastlanmamıştır.

Wie bitte?

C.3. Der Froschkönig

a. Wer hat das Märchen geschrieben? Wer sind die Charakter? Was ist das Thema?
Recherchiere im Internet!

b. Hör den Text und nummeriere die Bilder!

c. Lies die Textabschnitte! Welcher Text passt zu welchem Bild? Ordne zu!

A Ein Frosch, der im Brunnen saß, bot ihr an, ihr die Kugel wieder hinaufzuholen. Er sagte zu ihr: „Nun bin ich dein Spielkamerad und du musst alles mit mir teilen“.

B Es war einmal eine Prinzessin. Sie spielte gern in einem Wald nahe dem Schloss an einem Brunnen mit einer goldenen Kugel.

C Sie nahm ihn mit in ihr Zimmer, aber als die Türen geschlossen waren, wurde sie wütend, nahm den Frosch und warf ihn an die Wand. Als er herabfiel, verwandelte er sich aber in einen schönen jungen Mann.

D Eines Tages landete die goldene Kugel im Brunnen und versank in der Tiefe. Das Mädchen wurde traurig und weinte um die verlorene Kugel.

E Am nächsten Tag kam der Frosch in das Schloss, klopfte während des Mittagessens an die Esszimmertür und als die Prinzessin die Tür öffnete und den Frosch sah, schockierte sie sich und schloss die Tür. Der König aber sagte: „Dein Versprechen musst du halten.“

F Der König, die Prinzessin und der Prinz lebten glücklich zusammen.

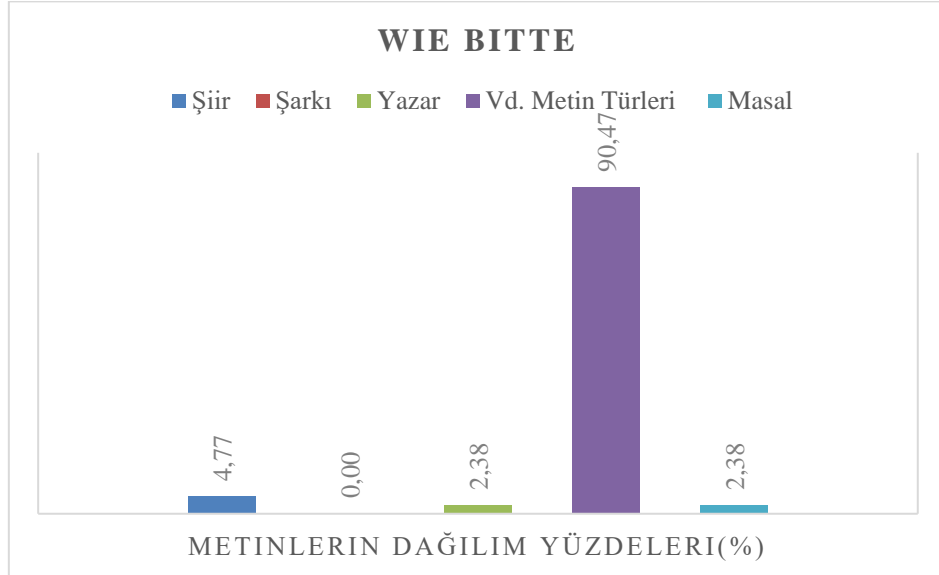
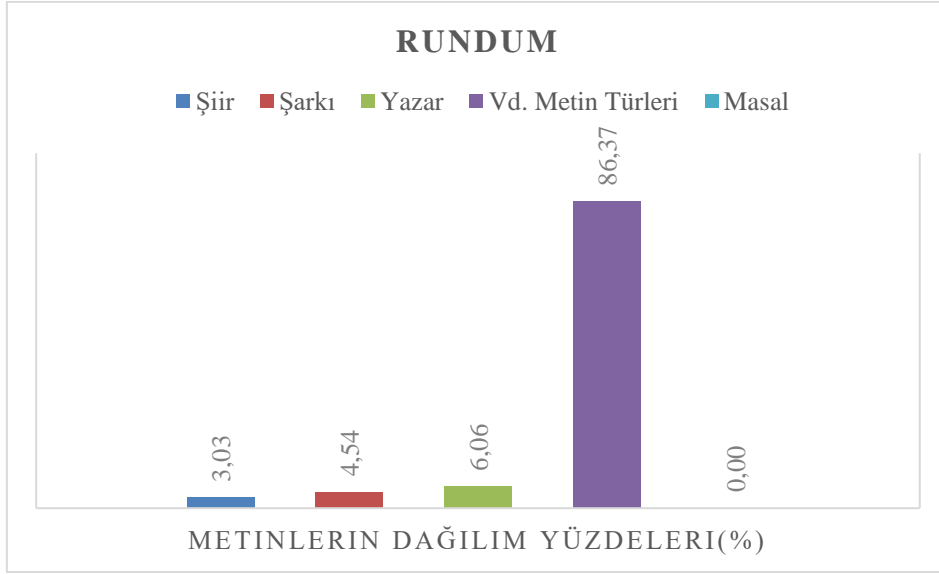
Bildnummer	1	2	3	4	5	6
Text						

25

“Wie Bitte” kitabında ise edebi metin olarak Grimm Kardeşler’in Kurbağa Prens (Der Froschkönig) masalı ele alınmıştır. Yapısal olarak bakıldığında öğrencilerden masalın kim tarafından yazıldığına, kahramanları ve konusunun internetten araştırılması ile ilgili bir bölüm söz konusudur. Ayrıca masal direkt olarak verilmemiştir. Dinleme metni üzerinden masalın resimlerle eşleştirmeleri istenmiştir. Bu bağlamda hem telaffuz hem de analitik düşünmeyle öğretim gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bilindiği üzere masallar yabancı dil öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Çocukların, olağanüstü özellikler taşıyan bu masallara gereksinimleri vardır. Çünkü çocuklar, kendilerine masal verilmese bile yaşları gereği masala benzer özellikleri hayal edebilecek yaratılıştadırlar (Yardımcı ve Tuncer, 2002: 73). Hayallerle yüklü olan masal, hayal gücünü de geliştirir.

4. METİNLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Elde edilen veriler ışığında söz konusu edebi metinler, kitaplarda yer alan toplam metin sayısı üzerinden yüzdeleri verilmiş olup, her iki kitap karşılaştırılmıştır.

- Rundum ders kitabına bakıldığında toplam metin sayısının altmış altı (66) olduğu görülmektedir. Wie Bitte ders kitabında ise toplam metin sayısı kırk üç (43) olduğu görülmektedir.
- Almanya’da kullanılan “Rundum” ders kitabında şarkı türü toplam metin türünün %4,57 olarak yer aldığı görülürken, yerel ders kitabı “Wie Bitte” de şarkı türüne rastlanmamıştır.
- “Rundum” ders kitabında dünyaca ünlü yazarlara %6,06 olarak yer verildiği görülmektedir. Hem görsel hem de kullanılan biyografi metin türü oldukça önemli bir noktadır. Bu bağlamda hem bilgilendirici hem de görselliğin gücünden faydalanmış olduğu açıkça görülmektedir. “Wie Bitte” kitabında ise %2,38 oranında olduğu görülmektedir. Bir görsel üzerinden aktarım gerçekleşmiştir. Metinle desteklenmemiştir.
- Rundum ders kitabında masal türüne rastlanmamıştır. Yerel ders kitabında ise %2,38 oranında yer verilmiştir. Masal türü Grimm Kardeşlerin Kurbağa prens masalı olarak ön plana çıkmıştır.

- Her iki ders kitabında da şiir türü görülmektedir. Rundum ders kitabında toplam metin türü üzerinden %3,03 oranında görülürken, yerel ders kitabında 4.77 oranındadır. Bu bağlamda her iki ders kitabının da metin türü bağlamında oldukça güçlü türler kullanıldığı aşikârdır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Almanya’da kullanılan “Rundum” ders kitabı ve Türkiye’de kullanılan “Wie Bitte” kitabı kültürlerarası yaklaşım ışığında doküman analizi yöntemi ile betimlemeli ve karşılaştırmalı olarak incelenip somut öneriler sunulmaya çalışılmıştır:

- “Rundum” ders kitabında ele alınan şarkı türündeki metnin kültürel unsurlar içermediği görülmektedir. Sadece öğrenciyi motive edici ve eğlendiren bir tür olarak değerlendirilmiştir. Yerel ders kitabında şarkı türüne rastlanmamıştır.
- Rundum ders kitabında Heinrich Heine’nin “Kutsal Üç Kral” adlı şiir türü üzerinden gerçekleştirilen aktarımda, şiir türüne ait bütün özelliklerin görülmesinin yanı sıra, ahenk ve coşkusu öğrencilerin hedef dile karşı motivasyonunu arttıracak, hem de merak uyandırarak şair ve Kutsal üç kral hakkında bilgiye ulaşma isteği sağlanabilir. Kullanılan bu türün kültürel unsurları içinde barındırdığı gözlenmiştir. Yerel ders kitabında ise şiirin tüm özellikleri ön plandadır fakat kültürel unsurlar içermediği görülmektedir.
- “Wie Bitte” ders kitabında ele alınan Grimm Kardeşler’in Kurbağa Prenses masalı ele alınmıştır. Hedef kültüre ait bu masal, öğrenciyi hedef dili kültürüyle birlikte öğrenme noktasında desteklemektedir. Rundum ders kitabında masal türüne rastlanmamıştır.
- “Rundum” ders kitabında dünyaca ünlü Johann Gutenberg’in hayatını konu alan biyografi türündeki edebi metin görsellerle desteklenmiştir. Öte yandan “Wie Bitte” ders kitabında dünyaca ünlü yazar Goethe’ nin tüm dünyada ses getiren eseri “Faust” yorumlandığı bir roman görseli ön plana çıkmıştır.

Veriler ışığında Türkiye’de kullanılan ders kitabının edebi metin türlerinin kullanımı açısından yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Edebi metinlerin ek materyaller yerine ders kitaplarında kullanılması öğretimi daha olumlu yönde etkileyecektir. Hali hazırda bulunan ders kitaplarında edebi metin çeşitliliğinin artırılması gerekliliği ve düzeye uygun olarak kullanılmasına dikkat edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akpınar-Dellal, Nevide/Günak Bora Duygu (2009). “Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi’nde İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğrenen Öğrencilerin Öğrenme Motivasyonları”. Dil Dergisi (143): 20-41.
- Aksan, Doğan (1977). Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim. I. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Aytaç, Gürsel (1990). Edebiyat Yazıları I. Gündoğan Ankara.
- Balkan, Fatma/Canoglu Yasemin (2017). Wie Bitte A2.2 Lehrbuch. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: Ankara.
- Bishop, Monika/Kessling,Viola/ Krechel Rudiger(1999).Landeskunde und Literaturdidaktik. Langenscheidt:München.
- Ceylan, Hüsnü (2008). Yabancı Dil Olarak İngilizce’nin Öğretiminde Şiirin Kullanımı. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi: (1) 116-121.

- Cuma, Filiz İlknur (2009). Transkulturelle Kompetenz und Landeskunde in den Regional Erstellen DAF- Lehrwerken in der Türkei. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi: (22) 87-88.
- Çetinkaya, Yasemin (2008). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Öğelerin Etkisi ve Bu Öğelerin Dil Kitaplarında Uygulanış Biçimi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, Ahmet (2010). Yabancılar Türkiye Türkçesi Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşımdan Hareketle Metinlerin İncelenmesinde Dikkat Edilecek Noktalar. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demircan, Ömer (1990) Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri. Can Ofset: İstanbul.
Ersan, Yüksel (2018). Yabancı Dil Öğretiminde Kısa Metinlerin Kullanımı ve Önemi. Uşak Üniversitesi: (2) 290.
- Faigle, Iris (2006). Rundum. Klett Verlag: Stuttgart.
- Genç, Ayten (2000). Eğitim Sözlüğü (Wörterbuch Pädagogik). Hacettepe Taş: Ankara.
- Genç, Ayten (2003). Türkiye’de Geçmişten Günümüze Almanca Öğretimi. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Genç, Ayten/ Ünver, Şerife (2013). Almanca Ders Kitaplarındaki Görselliğe İlişkin Öğretmen Görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (28): 393-404.
- Neuner, Gerhard, Hufeisen, Britta (2003) Mehrsprachigkeitskonzept und Tertiärsprachenlernen Deutsch nach Englisch. Goethe-Institut: Strasbourg.
- Neuner, Gerhad/Hunfeld, Hans (1993). Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. Langenscheidt: Berlin.
- Öztürk, Ali Osman/ Kuru Atadere, Yıldız (2007). Değişik Türler Örneğinde Yazın Öğretimi Çalışmalarına Genel Bakış. Ali Osman Öztürk. (Ed.). Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Polat, Tülin (1993). Yazınsal Metinler ve Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi. Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi: (8) 181-19.
- Rösler, Dietmar (2012). Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung. J.B Metzler: Stuttgart.
- T.C. MEB (2006). “Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı; Ortaöğretim Kurumları 10, 11 ve 12. Sınıf İkinci Yabancı Dil Almanca Dersi Öğretim Programı”. Ankara. 05.04.2018 tarihinde <http://docplayer.biz.tr/3263049-Ortaogretim-kurumlari-10-11-ve-12-sinif-ikinci-yabanci-dil-almanca-dersi-ogretim-programi.html> adresinden alındı.
- Tapan, Nilüfer (1995). Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Yeni Bir Yöneliş: Kültürlerarası Bildirişim – Odaklı Yaklaşım Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi IX. Edebiyat Fakültesi Basımevi: İstanbul.

- Tercanliođlu, Leyla (1994). Dil Öğretim Malzemesi Olarak Edebî Eserlerimiz. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi: (1) 64.
- Ünal, Dalım Çiğdem (2005). Yabancı Dil Öğretiminde Edebi Metinler: Yenilikçi Yaklaşımlara Geçiş Süreci ve Gerekçeleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: (29) 203-212.
- Ünalın, Şükrü (2004). Dil ve Kültür. Nobel Yayın Dağıtım, 2.Baskı: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (34) 94-101.
- Yardımcı, Mehmet/ Tuncer, Hüseyin (2002). Çocuk Edebiyatı. Ürün Yayınları: Ankara. Yıldırım, Ahmet/ Şimşek, Hasan (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin.